

TYCKT OCH TRYCKT

Under denna vinjett görs det klipp och kommentarer.

Flemming Bak Poulsen Att gripa det obegripliga

Frågan om andlig eller kyrklig förnyelse är ständigt aktuell. Det är en fråga om den helige Andes verk och därför något som undandrar sig mänsklig kontroll. Det är i stället en fråga att närma sig på knä. Det utesluter inte att frågan kan ha mänskliga dimensioner. En sådan aspekt är hanteringen av språket i förståelse och förkunnelse av evangeliet. En mycket intressant ledare i danska *Budskabet* utmanar oss att inte slå oss till ro med de gamla formuleringarna (nr 3-2006). Den är skriven av förlagschefen och redaktionssekreteraren för *Budskabet*, organ för Luthersk Missionsforening, Danmark, och följer nedan in extenso. Frågan gäller ytterst: Är evangeliet fortfarande relevant och aktuellt?

Detta nummer av "Budskabet" kommer ut med påskens bittra döds-mörker och rena, skarpa uppståndelse-ljus skinande på ryggen. För inte så många veckor sedan firade vi en av den kristna kyrkans största högtider. Efter festen anmäler sig frågan: Vad var det egentligen vi firade?

Själva frågan är bättre än man omedelbart skulle tro,

Jo, för några står standardsvaren ganska säkert i kö: "Jesu död och uppståndelse", "Att Guds vrede drabbade honom och inte mig", "Att han segrade över döden".

Det är i och för sig goda svar, och de rymmer djupa sanningar som har frälst människor genom generationerna. Det är alltså inte själva formuleringarna som det är något problem med.

Men när sanningen serveras som standard-svar, sker något djupt olyckligt. Sanningen blir sliten, och en sliten sanning kan vara en existentiell lögn om hjärtat inte är med i det som sägs.

När svaret blir slitet kan man gå tillbaka till frågan: Vad var det vi firade? Vad är meningen med Jesu död och uppståndelse?

Stanna till inför frågan! Vad frågar vi om?

Det är ju egentligen en formulering av det obegripliga som vi efterlyser. Det är lite av samma djärva förväntan som ligger bakom när vi i församlingens olika sammanhang ber någon att förkunna Guds ord. Vi ber en person att

säga något om det outsägliga, att förklara det oförklarliga. Vi förväntar oss att vårt begränsade språk ska kunna uttrycka Guds obegränsade verklighet. Det är inte lite. Att vi vågar!

Det finns som bekant ofta två diken – ett på vardera sidan av vägen. Inom detta område ser det ut ungefär så här:

Det första diket kan man kalla "språkskepticismens" dike: när det nu är så, att evangeliet är obegripligt, kan man lika gärna sluta att försöka göra det begripligt för människor. Man ger upp ordet och säljer språket.

Kanske förfaller man till känslsamhet och mysticism och fokuserar på odefinierbara andliga upplevelser, som man hävdar bättre kan rymma Guds verklighet i kraft av sin diffusa karaktär. Kanske spelar man ut ord och liv mot varandra. Alla ord blir tomma ord; det som verkligen betyder något är hur livet levs. Gud är ju livets Gud. Det är praktisk handling som räknas – all teori är per definition död teori.

När sanningen serveras som standard-svar, sker något djupt olyckligt.

”

Poängen är inte att underkänna andliga och känslomässiga upplevelser med Gud. Inte heller att ifrågasätta att det är där livet levs, som tron tänds. Men där detta betonas på bekostnad av fokuseringen på Guds ord som källa och norm för det kristna livet, där är man i färd med att tömma den kristna tron på dess innehåll. Gud har talat, därför både kan och bör vi också tala.

Det andra diket kan man kanske kalla ”formuleringsfundamentalismens” dike. Där man i det första diket har förlorat tron på ordet, hamnar man här i något som liknar en mekanisk övertro på ordet – eller rättare sagt på vissa bestämda, och ganska få uttryck, som uppfattas som de enda sanna formuleringarna av evangeliet. Resultatet kan bli att trons liv stelnar i teologisk (politisk) korrekthet. Kvar finns bara ett förstenat monument över något som en gång var levande.

Poängen är inte att Bibeln saknar centrum, eller att vi ska undvika att formulera grundläggande sanningar om vår kristna tro. Jag tror emellertid att det är avgörande att vi i vår förståelse och förkunnelse av evangeliet hela tiden arbetar på att återupptäcka och på ett nytt sätt frimodigt formulera de gamla sanningarna – så att vi kan träffas och träffa i hjärtat.

Om man vill undvika dikena är praktisk bibeltrohet en god utgångspunkt. På detta område betyder det bland annat att man måste undersöka och utlägga Bibelns undervisning om betydelsen av Jesu död. Och Bibeln innehåller faktiskt rikhaltig inspiration till levande och textnära tro och predikan. Men utmaningen är ofta att komma nära texten, och inte bara förstå den genom det nedärvda filtret. Det kräver både stillhet och fördjupning – och ja, den helige Andes närvaro – för att kunna läsa vad

det faktiskt står i texten, och inte bara vad man trodde att det stod.

Man kan karakterisera Nya testamentets utläggning av evangeliet som centrerad mångfald. Skriften har ett centrum, men det uttrycks på många olika sätt.

Agne Nordlanders enastående bok, *Korsets mysterium*, lyfter fram fem olika bildspråk – modeller kallas de – som Nya testamentet använder för att tolka Skriftens centrum: Jesu död och uppståndelse. De fem modellerna är: Offermodellen, Återlösningsmodellen, Kampsegermodellen, Försoningsmodellen och Förebildsmodellen.

Genom att fördjupa sig i det utmärkande för de olika modellerna kommer man närmare in på den stora bakomliggande andliga verkligheten: Korsets mysterium. Nästan som man genom att läsa olika kartor – klimatkarta, höjdkarta, vägkarta osv. – får en bättre bild av området än genom att bara använda en enda karta. Evangeliets livsskapande landskap

öppnar sig – friskt, oförstört, barmhärtigt, högt och djupt.

Här ligger en livsviktig utmaning till den kristna kyrkan: utmaningen att leva av Bibelns mångsidiga framställning av evangeliet. Utmaningen till en flersträngad förståelse och förkunnelse av det enda evangeliet. Utmaningen att ha hjärtat med i det man gör och säger.

Här kan man återfinna svaret på frågan efter festen. För Guds ord är levande. Det kan skärpa en sliten sanning och ge nytt liv åt ett dött standardsvar. Själva orden kan vara ungefär desamma, men i hjärtat har det gjort en evig skillnad.

”Kom, alla ni som törstar, kom hit och få vatten. Kom, ni som inte har pengar, kom hit och köp säd och ät. Ja, kom hit och köp säd

Utmaningen är ofta att komma nära texten, och inte bara förstå den genom det nedärvda filtret.

”

utan pengar och vin och mjölk utan betalning!" (Jes. 55:1). (Övers. från danskan av Gunilla Davidsson. Bearb. av red.)

Udo Middelmann

Något om förlåtelsens förutsättningar

Försoningen är verkligen ett under av kärlek från Guds sida och på så sätt obegriplig eller ofattbar. Å andra sidan är försoningen inte utan följer i det mänskliga sammanhanget. Vi är kallade att förlåta "dem oss skyldiga äro". Vi förstår att det kan ställa oss inför verkliga utmaningar. Konsekvenserna kan vara sådana att de uppfattas gå utöver vad vi är beredda att acceptera. Vi har inte heller den lyxen att kunna ha ett strikt teoretiskt förhållningssätt till frågan.

Följande textavsnitt är hämtat ur *Footnotes* (nr 1/2006, s. 6–8, utgiven av The Francis A. Schaeffer Foundation, publicerat med tillstånd):

"Nyligen sade en pastor i England upp sig från tjänsten i sin församling. Han hade i månader försökt förlåta de terrorister som i juli förra året (2005) angrep Londons transportsystem och med sina självmord hade dödat hans eget barn. Eftersom han varken kunde träffa terroristerna eller ställa dem till svars, såg han ingen möjlighet att förlåta dem. Mer och mer kände han att hans arbete i församlingen inte stod i överensstämmelse med den kristnes plikt att förlåta.

Pastorn drog denna slutsats utifrån den allmänna uppfattningen att kristna har en skyldighet att alltid förlåta. När Petrus frågar hur många gånger man ska förlåta får han svaret att i stället för sju gånger ska han förlåta sjuttiosju gånger – ett uttryck för en överflödande generositet – ungefär som att mäta upp med ett rådat mått.

Jag menar att pastorns slutsats kan leda till en allvarlig feltolkning av Bibeln. Den stämmer inte överens med Jesu exempel. Slutsatsen rymmer inte mycket – om ens någon – visdom och skadar, snarare än helar, sociala relationer.

Viljan att alltid förlåta ska inte förväxlas med en skyldighet att förlåta allt – oavsett vad det handlar om. Kampen mot en egen hämndlystnad måste samtidigt ge utrymme för Guds hämnd.

Sannings- och Försoningskommissionen i Sydafrika resulterade i något gott enbart därför att de som var skyldiga till moralisk och politisk ondska under den föregående regimen var närvarande. De såg de människor i ögonen som de hade skadat. De bad om ursäkt i ord och med ånger och tårar – genom att visa hur några av dem på grund av egen moralisk svaghet hade suttit så fast i sina roller.

Utan att blod utgjuts ges ingen förlåtelse (Hebr. 9:22). Om vi bekänner våra synder är han trofast och rättfärdig så att han förlåter oss synderna (1 Joh. 1:9). I Kristus har syndaren gjorts levande (Kol. 2:13–14), för i Honom har Gud förlåtit oss (Ef. 4:32). Genom Hans blod har vi friköpts och fått förlåtelse för vår synd (Ef. 1:7).

Kristus blev "utgiven" av Gud att ta vår plats. Han tog våra synder på sig själv, inklusive döden och separationen från Fadern, med vilken han hade varit och nu åter är En. *Det fanns inte någon enkel förlåtelse, inte något enkelt sätt att stryka ut (synden, red:s anm.), annat än till priset av Frälsarens död. Priset måste betalas, antingen av den skyldige eller av en ersättare till honom. Universums Domare har tagit domen på sig själv.*

Förlåtelse ges därför aldrig utan ånger. Johannes Döparen predikade ångerns dop så att det kunde ges förlåtelse. Den förlorade sonen

Det fanns inte någon enkel förlåtelse, annat än till priset av Frälsarens död.

”

fick förlåtelse på grund av att han såg sitt felaktiga sätt att leva, slutet bland grisarna och återvände till fadern. Där medgav han sitt misstag och tog emot förlåtelse innan det blev någon fest för honom.

Kvinnan erkände sin synd genom att hälla balsam på Jesu fötter och torka bort sina tårar från dem med sitt hår.

Förlåtelsen är inte verklig när den ges under överseende med det onda. Den blir då en psykologisk krycka för att göra vårt liv lättare, men utan att uppfylla den andra delen av vår kallelse från Gud, vilken är att fördöma det onda och att söka rättvisa. Vi kommer att må bättre, men synden har tillåtits att härska.

När Jesus uppmanar oss att vända andra kinden till, ger han oss inte nya föreskrifter för vårt beteende. Han riktar in sig på attityder i personliga relationer. Vår rättfärdighet måste överträffa fariséernas rättfärdighet med deras många föreskrifter. Så vad betyder detta? Säkerligen kräver det att vi är klokare, mer varsamma och överraskande i vårt sätt att handskas med andras fel och misstag. Först innebär det att personen som gör mig illa inte har någon rätt att påverka eller bestämma hur jag ska reagera. Jag är fri i Kristus att välja på vilket sätt jag ska svara. Ibland kommer det att bli barmhärtigt, vid andra tillfällen bestämt, och så på nytt överraskande, när vi förstår varför händelsen alls inträffade.

Om det är så att Gud förlåter, därför att någon ångrar sig och vi ska förlåta på samma sätt, då måste någon form av ånger äga rum. Lukas 17:3, 4 påminner oss om att ifall vår broder ångrar sig skall vi förlåta honom.

Förlåtelsen gör inte saker och ting väl. Den reparerar inte den skada som redan skett. Den

bara ger verkligheten en ny utgångspunkt, eftersom någon nu är villig att klara sig utan ... Pappan är villig att klara sig utan sin son, den skadade villig att klara sig utan sin rörlighet eller den vuxne som utsatts för övergrepp (i unga år) är villig att klara sig utan sin goda barn-dom.

När Jesus ber på korset att soldaterna skall förlåtas "för de vet inte vad de gör", talar han om dem som gjorde sitt jobb utan att inse den enorma vidden av sitt brott. Några av dem återvänder och erkänner vad de gjort genom att säga: "Den mannen måste ha varit Guds Son."

Påståendet att förlåtelse av en människa medför att den skyldige blir förlåten av Gud (Joh. 20:22–23) är helt felaktigt: Texten säger endast att människor genom den helige Ande kan förklara vad som redan tidigare har hänt när människor har omvänt sig till Gud. Verbet står i perfekt och inte i presens eller i futurum. Gud måste tidigare ha förlåtit vad de förlåter. Det är en betydande handling och inte en juridisk sådan.

Att ha som vana att ge förlåtelse utan någon form av erkännande av det onda, är inte något vi finner i Jesu handlande. Det står inte någonstans att Jesus förlät Herodes eller Pilatus. Till och med den rike ynglingen blev älskad, men inte förlåten. Jesus svarade dem som försökte sätta dit honom med sina frågor, men han förlät inte deras attityder eller deras handlande.

För att förlåta rakt i ansiktet på det onda gör vårt uppdrag att uttala, förklara och leva ut det som är sant, gott och rätt till åtlöje. Även om vi skulle overse med den skada som någon annan har gjort, är vi inte fria att förvänta oss av andra att leva med konsekvenserna (av att vi för egen del har overseende, red:s anm.). *Jag måste vara*

Att ha som vana
att ge förlåtelse
utan någon form
av erkännande
av det onda,
är inte något vi
finner i Jesu
handlande. **”**

villig att ge min skjorta till någon annan, men inte att låta någon stjäla en skjorta som tillhör mitt barn, min fru eller min granne. Vi har fått uppdraget från Gud att kräva ordning, lag och rättvisa.

Jag förstår att mycket av den litteratur som behandlar ämnet förlåtelse syftar till att göra det möjligt för människor att gå vidare med sina liv, att befria sig från tidigare bördor och olösta konflikter. Men – det sker inte genom förlåtelse.

Det oberoende och den frihet som en kristen människa har, kommer från vissheten om att ingen av oss slutligen är ansvarig för andra människors handlingar. Gud kommer att döma dem. Det finns en Guds vrede som kommer. Kristna i Ryssland behöver inte förlåta Stalin brotten mot deras familjer. Men de kan befria sig själva från den fångenskap och den fruktan Stalin ville att de skulle ärva. De tillhör inte Stalin – de är Guds barn.

På samma sätt måste vi ha sympati för den pappa som sårade vår barndom; vi sörtjer den

brist på kärlek vi upplevde och vi trycks av de ärr vi har fått. Men det är inte vår sak att fastslå betydelsen av allt detta. Vi lever i en fallen värld utan någon som helst fulländning. Vi är alla skadade – inklusive de som har gjort oss illa. Men vår tro litar på Guds löften om en ny värld framför oss, där det inte kommer att finnas några tårar eller någon död och där alla gamla ärr ska läkas. Tänk! Vi kommer då till och med att klara av att umgås!

Men till dess – välkommen till den verkliga och sårade värld som präglas av konsekvenserna efter Adam! *Livet är orättvist och förlåtelse utan föregående ånger gör livet bara ännu mer orättvist, eftersom vi istället för att ge det onda ett namn tillåter det att gömma sig.*

Pastorn i England var hårt tyngd. Men han skulle ha kastat sin börda på Herren och fortsatt i sin tjänst för människor som behöver veta att Gud inte bara förlåter eller accepterar allt det onda som händer. (Övers. från engelskan av Gunilla Peterson, Bara. Bearb. av red.)